

**GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN**

**Juridiska institutionen
Handelshögskolan
Göteborgs universitet**

GU 2024/2868

Fi 2024/01273

Finansdepartementet

Remissyttrande på SOU 2024:36 Förenkla och förbättra!

Juridiska institutionen, Göteborgs universitet

Löneavdrag

Ett av utredningens förslag är att avskaffa löneuttagskravet och ersätta det med ett s.k. löneavdrag. Innebörden av detta är att samtliga kvalificerade delägare får räkna på löneunderlagsregeln, men med avdrag på 8 IBB (s. 27-28). Detta avdrag anses på ett schablonmässigt sätt undanta delägarens egen lön från löneunderlaget.

Kommittén synes utgå ifrån att löneavdraget i praktiken fyller samma funktion som ett lönekrav, men utan någon tröskeeffekt. I företag med stora löneunderlag och stort utdelningsutrymme kommer emellertid inte ett löneavdrag att ge delägaren några incitament att ta ut någon lön. Med totala löner på 10 000 000 kr medför kommitténs förslag att delägaren kan utnyttja 5 000 000 kr – ca 600 000 = 4 400 000 kr som lönebaserat utrymme utan att ta upp något belopp till beskattning i tjänst över huvud taget.

Den enda typen av lönekrav som finns kvar i kommitténs förslag är den s.k. takregeln i 57 kap 31 §. Regeln föreskriver att det lönebaserade utrymmet för delägarens samtliga andelar inte får överstiga 50 gånger lönen till delägaren eller närstående. Kommittén uttrycker att denna regel säkerställer att det inte ska vara möjligt att helt avstå från eget löneuttag (s. 276–277). Detta takbelopp är dock lågt satt. För att kunna utnyttja det lönebaserade utrymmet till fullo räcker det att delägaren tar ut en lön som motsvarar 1/50 av det lönebaserade utrymmet. Om det lönebaserat utrymmet är 4 400 000 kr, som i exemplet ovan, räcker det alltså att delägaren tar ut en årslön på 88 000 kr.

Som framhålls i utredningen är det förvisso rimligt att anta att avkastningen i ett företag med många anställda och stor lönesumma i högre utsträckning kan antas bero på de anställdas arbetsinsats och i mindre utsträckning på den enskilda delägarens arbetsinsats (s. 274-275). Exemplet i föregående stycke visar dock att schablonen kan hamna långt ifrån verkligheten i och med att delägare som är verksamma i betydande omfattning i vissa fall kan ta upp stor utdelning till beskattning i kapital och samtidigt bara en blygsam årsinkomst till beskattning i tjänst.

Möjligen skulle det kunna argumenteras för att risken att delägare väljer att minska sina löpande löneuttag enligt föregående stycke egentligen bara innebär att skattskyldigheten skjuts på framtiden. Det förutsätter att de föreslagna regelförändringarna blir mer permanenta än tidigare förändringar av fåmansföretagsreglerna. Att skjuta upp beskattningen medför under alla förhållanden en inflationsförlust för det allmänna.

Förslagsvis borde takregeln förstärkas. Ett alternativ är att bara sänka den faktor som bestämmer hur många gånger större det lönebaserade utrymmet maximalt får vara i relation till delägarens egen lön. Även om denna nivå skulle sänkas drastiskt, t.ex. från 50 till 10, kommer dock relativt små löneuttag att kunna generera relativt stora lönebaserade utrymmen (t.ex. ger en årlön på 100 000 kr ett lönebaserat utrymme på 1 000 000kr). För att undvika att generellt sänka faktorn ytterligare skulle man kunna tänka sig någon typ av successiv upptrappning av det lönebaserade utrymmet.

Ett förslag skulle kunna vara att utforma takregeln med ledning av dagens lönekravsregel, men utan att tillgången till lönebaserat utrymme villkoras av ett minsta löneuttag. Eftersom nuvarande lönekravsregel ställer krav på eget löneuttag om 5 % av totalt utbetald lön utöver 6 IBB betyder det att totala löner maximalt får vara 20 gånger större än lönen till delägaren (eftersom $0,05=1/20$), till den del delägarens lön överstiger 6 IBB. Vidare måste beaktas att den totala lönesumman är *hälften* av totalt utbetald lön i företaget. Det betyder att lönesumman inte får överstiga 10 gånger den del av delägarens lön som överstiger 6 IBB. Lönetakregeln skulle därför kunna se ut på följande sätt:

Det lönebaserade utrymmet får inte överstiga den kontant utbetalda lönen till delägaren eller närstående upp till 6 inkomstbasbelopp med tillägg för 10 gånger den del av lönen som överstiger 6 inkomstbasbelopp.

En sådan regel ger omedelbart rätt till löneunderlag och innebär att den totala lönesumman ökar ju högre lön delägaren tar ut. Ökningstakten förstärks vid löneuttag över 6 IBB. Det är förstås en avvägningsfråga om en sådan regel utgör en tillräcklig regelförenkling eller inte. Det är dock en regelförenkling i förhållande till nuvarande regelverk i så måtto att det inte krävs ett minsta löneuttag för att få utnyttja lönesumman, samtidigt som det inte motiverar delägaren att bara göra marginella löneuttag. Förvisso inträder en sorts tröskeffekt vid 6 IBB, men denna gräns är känd på förhand och kräver inte någon uträkning.

Fyller löneavdraget i praktiken samma funktion som ett löneuttagskrav?

Kommittén framhåller att fåmansföretagsdelägare idag anpassar sina löneuttag till en inkomst omkring 8 inkomstbasbelopp och till nu gällande löneuttagskrav. Nivån sammanfaller med gränsen för när inkomsten inte längre är pensionsgrundande och ligger i närheten av brytpunkten för statlig inkomstskatt. På grundval av detta antar kommittén att delägare kommer anpassa sina löneuttag efter denna nivå även i frånvaro av ett löneuttagskrav (s. 280 och 227-229).

Det finns anledning att fundera över detta antagande närmare. Frågan är vad av löneuttagskravet, den statliga inkomstskatten och gränsen för intjänande av pensionsrättigheter som har störst inverkan på delägars löneuttag.

När det gäller brytpunkten för statlig inkomstskatt kan framhållas att det även för inkomster strax under brytpunkten finns en viss förmån av att ta ut vinsten som utdelning istället för lön. När vinsten tas ut som utdelning utgår totalt ca 36,5 % effektiv skatt (bolagsskatt 20,6% och därefter 20 % på utdelningen). När vinsten tas ut som lön utgår ca 43 % skatt (runt 25% effektiv kommunalskatt i en genomsnittlig kommun efter grund- och jobbskatteavdrag plus 31,42 % socialavgifter). Grund- och

jobbskatteavdragens konstruktion medför att förmånen av att ta ut vinsten som utdelning istället för lön minskar ju lägre vinstuttaget är.

När det gäller förlusten av pensionsrättigheter kan anföras att denna förlust skulle kunna ersättas av eget privat pensionssparande på ett investeringssparkonto (som för närvarande också är föremål för översyn i syfte att stimulera sådana placeringar).

Det är därför inte alls säkert att löneavdraget i praktiken kommer att fylla funktionen av ett lönekrav. Ett alternativt scenario är att delägare bara kommer att ta ut lön i den mån de måste för att klara sitt uppehälle. Anta exempelvis att person X driver ett fåmansföretag på heltid. Bolagets vinst efter skatt, tillika delägarens utdelningsutrymme, uppgår till 800 000 kr. Personen kan då ta ut grundbeloppet om ca 300 000 kr som utdelning. Det är emellertid en relativt mager årsinkomst att leva på, särskilt om personen har familj. Kvar av utdelningsutrymmet är 500 000 kr. Även om det skulle finnas ett stort löneutrymme i bolaget kommer löneavdraget medföra att personen måste ta ut lön i den mån vederbörande behöver för att klara sitt uppehälle. Om utdelningsutrymmet däremot hade varit 2 000 000 kr hade personen kunnat plocka ut 300 000 kr i grundbelopp plus ca 1 100 000 kr i utdelning utan någon beskattning i tjänst över huvud taget. Det skulle därför kunna bli så att lön bara kommer tas ut i den mån delägare behöver för att klara sitt uppehälle. Så är fallet då utdelningsutrymmet understiger summan av grundbeloppet och löneavdraget (ca 900 000 kr) eller då löneunderlaget understiger 2 gånger löneavdraget, d.v.s. runt 1 200 000 kr (eftersom lönesumman är 50 % av löneunderlaget).

Kommitténs förslag innebär att ju större utdelningsutrymme och löneunderlag som företaget har, ju mindre behov kommer delägarna ha att ta ut lön. Av detta följer vidare att delägare i redan vinststarka företag gynnas mer än delägare i små och växande företag. Samtidigt ökar risken för inkomstomvandling. Den beräknade minskningen av de statsfinansiella intäkterna har inte beaktat risken för att delägare bara tar ut lön i den mån det är nödvändigt för att klara sitt uppehälle, dvs väsentligt under 8 inkomstbasbelopp (s. 567-569).

Löneavdrag enligt schablon eller faktisk lön

På s. 276 i utredningen övervägdes att löneavdrag skulle göras för faktiskt utbetald lön till delägaren, istället för ett schablonmässigt löneavdrag. Det schablonmässiga löneavdraget föredrogs av förenklings skull.

Ett schablonmässigt avdrag är emellertid mindre gynnsamt för mindre företag där delägaren maximalt kan ut lön som understiger eller uppgår till schablonen. Samtidigt är det fördelaktigt i större företag där delägaren kan ta ut en lön som överstiger schablonen. Utifrån utredningsdirektivens mål om att främja små och växande företag bör det övervägas om det inte är bättre att tillåta avdrag för faktiskt utbetald lön.

Om regeln ändras så att löneavdrag görs med faktiskt utbetald lön är det emellertid viktigt att tänka på att inte heller delägare i företag med mindre utdelningsutrymme kommer ha skäl att ta ut mer lön än vad takregeln kräver. I så fall finns ännu starkare skäl att förstärka takregeln.

Löneavdrag med faktisk lön istället för schablonlön har också betydelse för kapitalägare som äger mindre än 4 %. Eftersom kommittén föreslår att kapitalandelskravet slopas spelar löneavdrag med fast belopp en viktig roll eftersom det relativt sett har en större påverkan på delägare med en lägre ägarandel (s. 397-398). Det kommer också förändras om löneavdrag ska göras med faktiskt utbetald lön istället för med ett schablonbelopp. Det ger därför ytterligare skäl att inskräpa takregeln.

Oklarhet i syftning

Kommittén har föreslagit att 57 kap 29 § formuleras på följande sätt: ”Det lönebaserade utrymmet är 50 procent av den del av löneunderlaget som fördelas på delägarens andelar i företaget och som överstiger 8 inkomstbasbelopp.” Det är emellertid tvetydigt vad ”50 procent av” refererar till. Antingen refererar ”av” bara till ”den del av löneunderlaget som fördelas på delägarens andelar i företag” eller så refererar den också till 8 inkomstbasbelopp. I det senare fallet ger formuleringen intryck av att löneunderlaget först ska minskas med 8 inkomstbasbelopp och därefter halveras, varpå resultatet av denna uträkning är det lönebaserade utrymme som ska fördelas på delägarna i bolaget. En sådan tolkning skulle bara undanta *ett* löneavdrag från det lönebaserade utrymmet, oavsett hur många delägare bolaget har. Det går emot kommitténs syfte att undanta delägarnas lön från löneunderlaget. Jämför exempelvis vad som uttrycks på s. 280: ”den enskilda delägarens löneavdrag [bör] göras från delägarens andel av det totala löneunderlaget i företaget”. Det bör därför tydliggöras att löneavdraget ska göras för varje enskild delägare och inte vid uträkningen av ett gemensamt lönebaserat utrymme som delägarna därefter får dela på. Exempelvis skulle regeln kunna se ut såhär:

Det lönebaserade utrymmet uppgår till 50 procent av den del av löneunderlaget som fördelas på delägarnas andelar i företaget, minskat med 8 inkomstbasbelopp för respektive delägare. Det lönebaserade utrymmet fördelas med lika belopp på delägarens andelar i företaget.

Förtydligande avseende kostnadsersättningar

57 kap 32 § IL bör förtydligas så att bara *skattefria* kostnadsersättningar inte ska ingå i löneunderlaget. Vissa delar av erhållna bilersättningar och ersättningar för fördyrade levnadskostnader kan överstiga de skatteavdrag som arbetsgivaren får göra på utbetalda ersättningar. Eftersom kostnadsersättningen till denna del utgör skattepliktig tjänsteinkomst för den anställde bör den rimligen ingå i löneunderlaget (jfr Skatteverkets tolkning <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/325539.html?date=2009-11-16>).

Utomståenderegeln

Kommittén föreslår att lagfästa 30 %-gränsen i utomståenderegeln. Mot bakgrund av denna gräns uppkom i en tid då bolags- och delägarbeskattningen var högre än idag borde gränsen för utomstående ägande rent principiellt sättas högre. Förslagsvis 40 %.

Finansiering av skattebortfall via höjd skatt på alkohol och tobak

Kommittén föreslår att de beräknade skattebortfallen till följd av lagförslagen finansieras via höjd skatt på alkohol och tobak. Rent principiellt har dessa skatter delvis till syfte att påverka människors beteende. Det betyder att en fiskal skatt (inkomstskatt) reduceras i utbyte mot enbeteendestyrande skatt (punktskatt) som över tid minskar i betydelse för det fall den uppfyller sitt syfte. I praktiken kan det förstås förstås ifrågasättas i vilken mån dessa punktskatter verkligen påverkar människors beteende. Rent principiellt kan det dock riktas invändningar mot finansieringsförslaget. Till detta kan tilläggas vad som anförs ovan, nämligen risken att skattebortfallen till följd av ändringsförslagen har underskattats.

Yttrandet har upprättats av Jur dr och lektor i finansrätt Patrik Emblad.

Filip Bladini

Tf prefekt Juridiska institutionen